

Саха өрөспүүбүлүкэтин Кэбээйи улуунун
сэлиэнньэтин 17№ -дээх муниципальной
бюджетнай оскуола иннинээби үөрэх
тэрилтэтэ «Чуораанчык»

*УЛАХАН СААСТААХ ОҕОЛОРУ ЧАБЫРҤАХ, УУС-УРАН
АЙЫМНЫЫ НӨНҮӨ ИИТИИ, ОҕО ДЬОҕУРУН САЙЫННАРЫЫ.*

ТОЛОРДО: СПИРИДОНОВА Е.В.

2022

Спиридонова Екатерина
Васильевна

Дуоһунас: иитээччи

Тэрилтэ:

17№ -дээх муниципальной
бюджетнай оскуола иннинээҕи
үөрэх тэрилтэтэ «Чуораанчык»

ИҢИННЭЭБИТЭ:

Кииритэ

Сүрүн чааһа

Чабырбах өйдөбүлэ

Чабырбах иитэр -үөрэтэр төрүттэрэ

Чабырбах нөкүө оҕо дьоһурун сайыннара
өрүттэрэ

Түмүк

Туһанныллыбыт литература

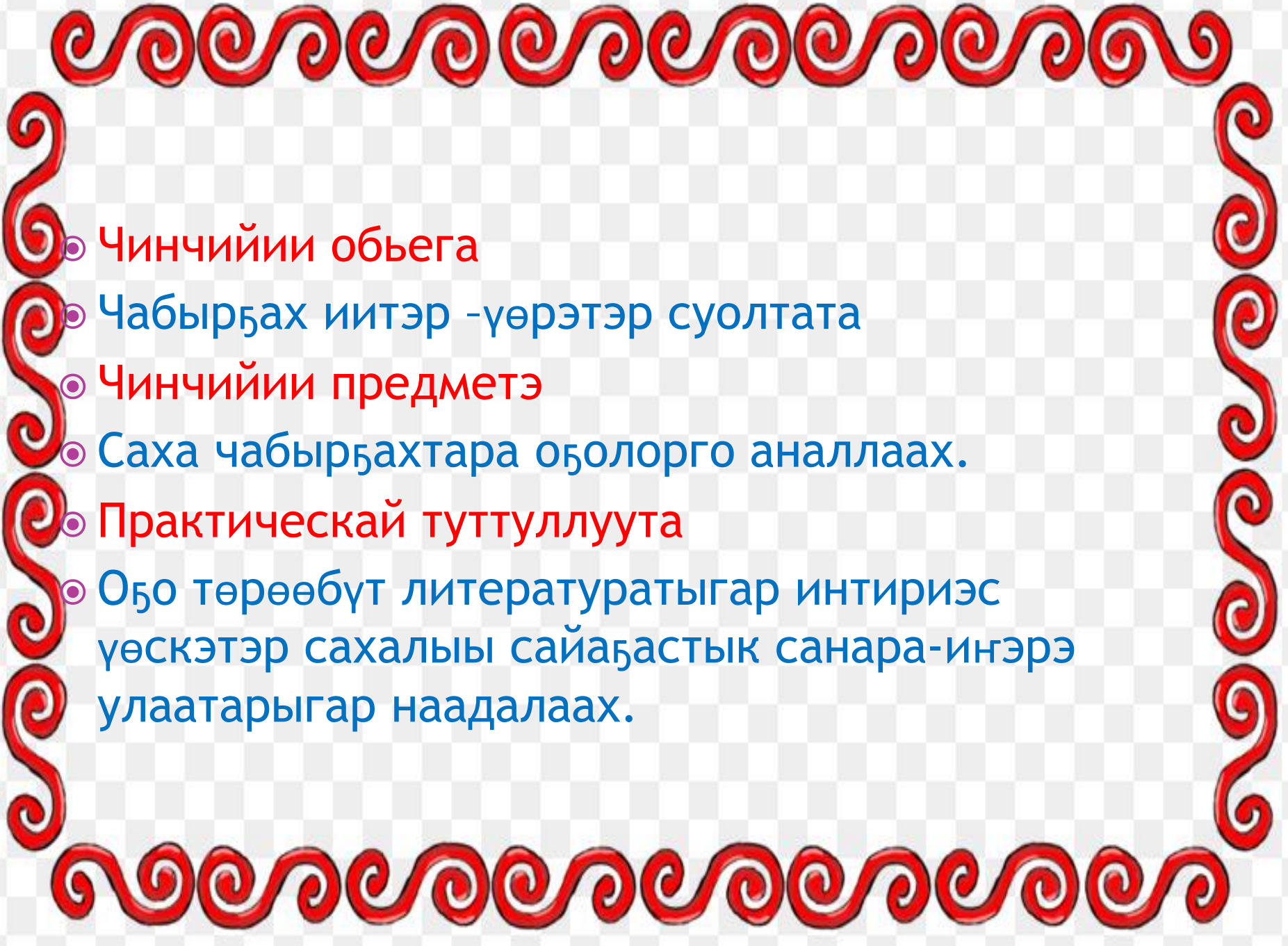
Кириитэ:

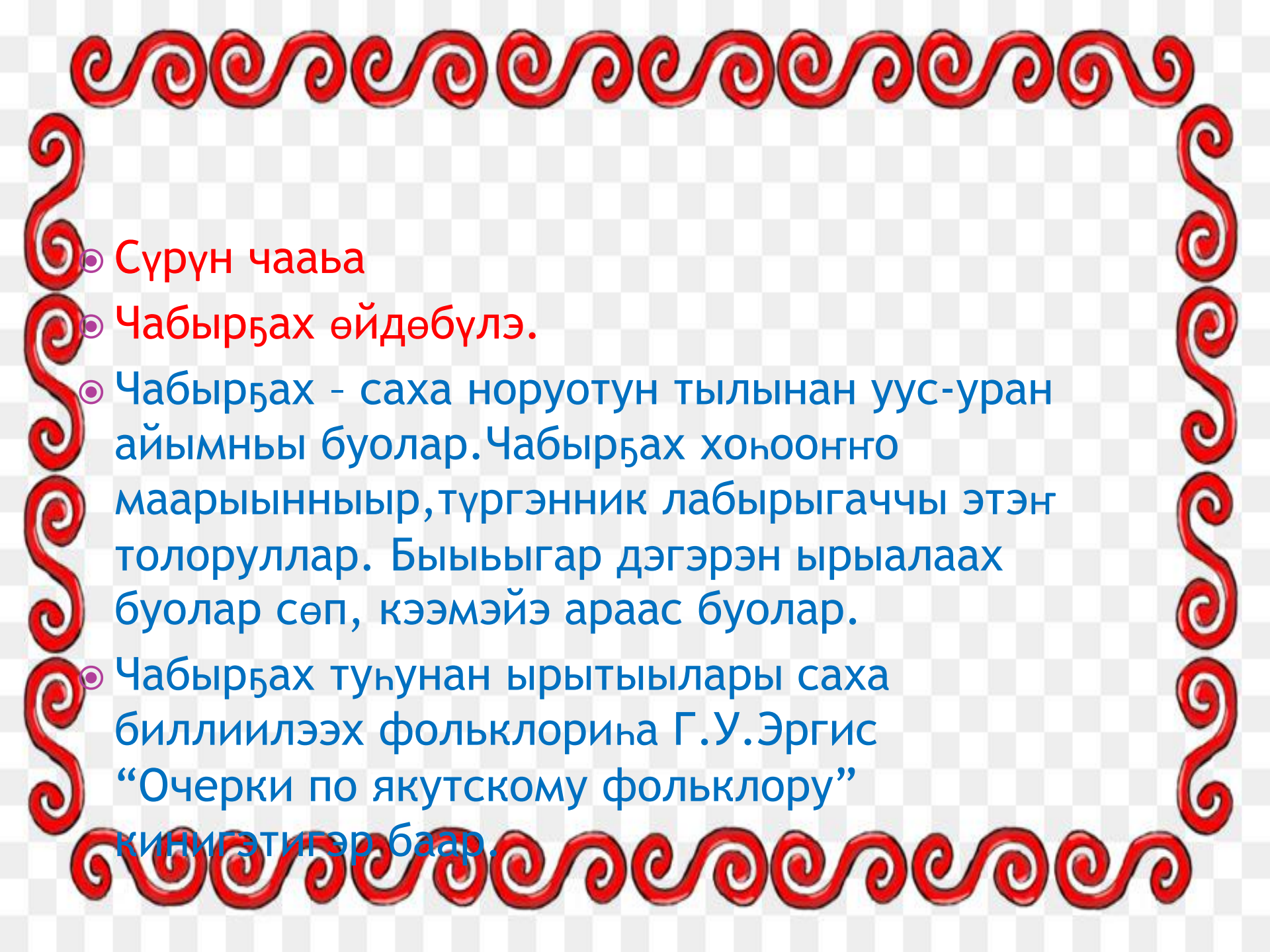
ҮЛЭ АКТУАЛЬНАА.

САХА ОҕОТО САХАТЫНАН ДИЭН БЭРГЭН ЭТИИ
БААР. БИЛИННИ САЙДЫЛААХ ҮЙЭБЭ
ОЛОРБУППУТ ИЫН, САХА ОҕОТО КЫРА
СААҢЫТТАН НОРУОТУН, ТӨРҮТ КУЛЬТУРАТЫН,
ЭТИГЭР ИНЭРИНЭН ТӨРӨӨБҮТ НОРУОТУН ӨЙҮН
ФОЛЬКЛОРУН ҮӨРЭТЭН, ОНОН КИЭН ТУТТАН ХАЙА
ДА ОМУКТАРТАН ТЭННИК КИҢИ БУОЛАН
ИИТТИЛЛЭН ТАХСЫАХТААХ.

СОРУКТАР

- Литератураны чинчийи
- Чабырбах суолтатын, уратытын үөрэтии
- Оџо дьоџура сайдарыгар чабырбах күүџун тылын быџаарыы

-
- ◉ Чинчийи объега
 - ◉ Чабырѳах иитэр -үөрэтэр суолтата
 - ◉ Чинчийи предметэ
 - ◉ Саха чабырѳахтара оѳолорго аналлаах.
 - ◉ Практической туттуллуута
 - ◉ Оѳо төрөөбүт литературатыгар интириэс үөскэтэр сахалыы сайаѳастык санара-инэрэ улаатарыгар наадалаах.

-
- Сүрүн чааһа
 - Чабырбах өйдөбүлэ.
 - Чабырбах - саха норуотун тылынан уус-уран айымньы буолар. Чабырбах хоһоонно маарыынныыр, түргэнник лабырыгаччы этэн толоруллар. Быыыгар дэгэрэн ырыалаах буолар сөп, кээмэйэ араас буолар.
 - Чабырбах туһунан ырытыылары саха биллиилээх фольклорина Г.У.Эргис “Очерки по якутскому фольклору” кинигэтигэр баар.

• **Георгий Устинович Эргис чабырбабы этэр.**

Чабырбах - сүрүн анала, норуот олобун -
дьаһабын ханнык эмэ күлүү өттүлэрин
саралаанын, күлүү-элэк гыныы.

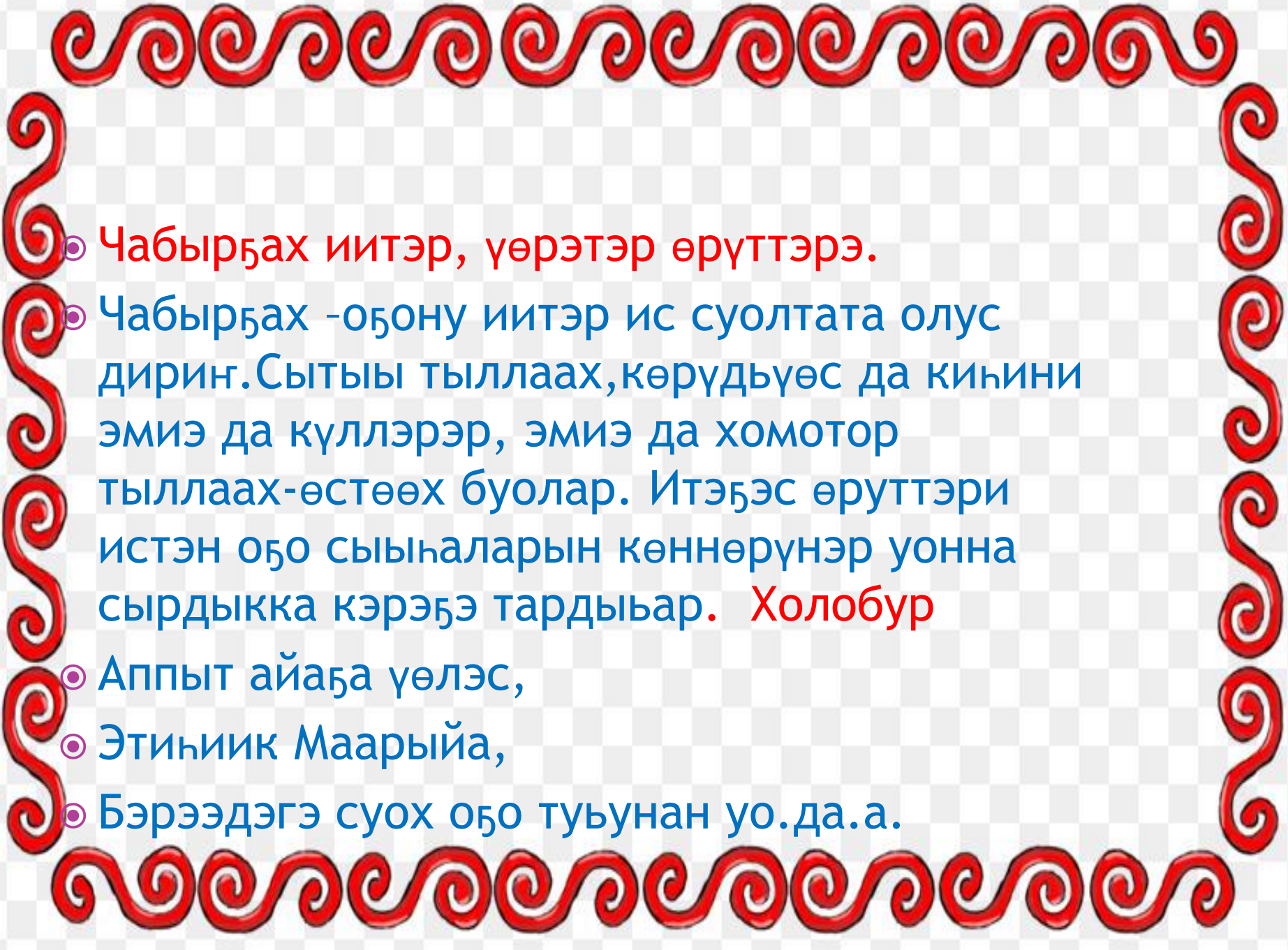
**Онтон Мария Герасимова -Сэнээрэ маннык
диир**

Саха мындыр буоларыгар

Саха булугас буоларыгар

Саха тыла сайдарыгар, саха тыына уһууругар

Чабырбах туһалыа.

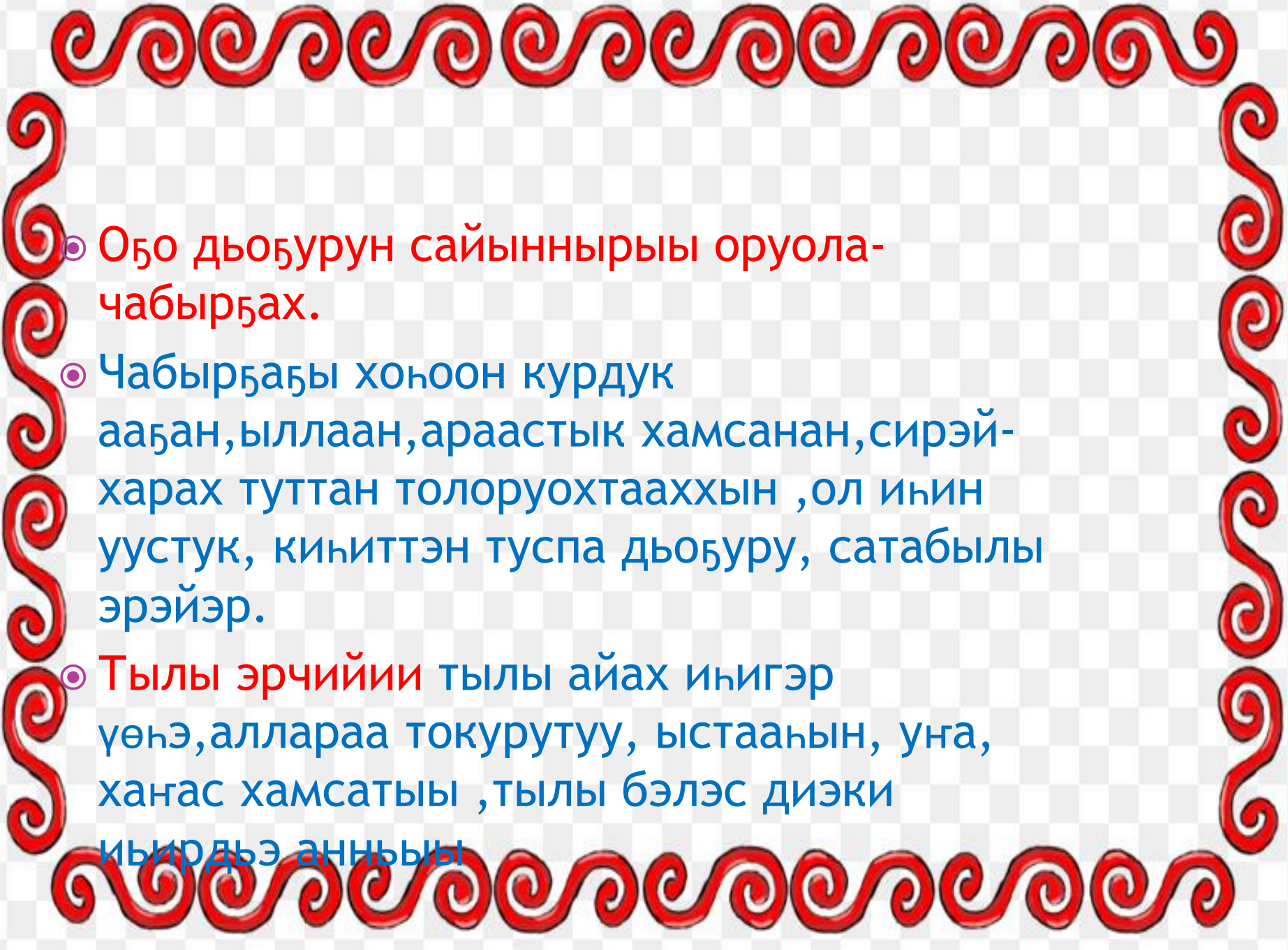
◉ Чабырѡах иитэр, үөрэтэр өрүттэрэ.

◉ Чабырѡах -оѡону иитэр ис суолтата олус дирин. Сытыы тыллаах, көрүдьүөс да киһини эмиэ да күллэрэр, эмиэ да хомотор тыллаах-өстөөх буолар. Итэѡэс өрүттэри истэн оѡо сыыһаларын көннөрүнэр уонна сырдыкка кэрэѡэ тардыһар. **Холобур**

◉ Аппыт айаѡа үөлэс,

◉ Этиһиик Маарыйа,

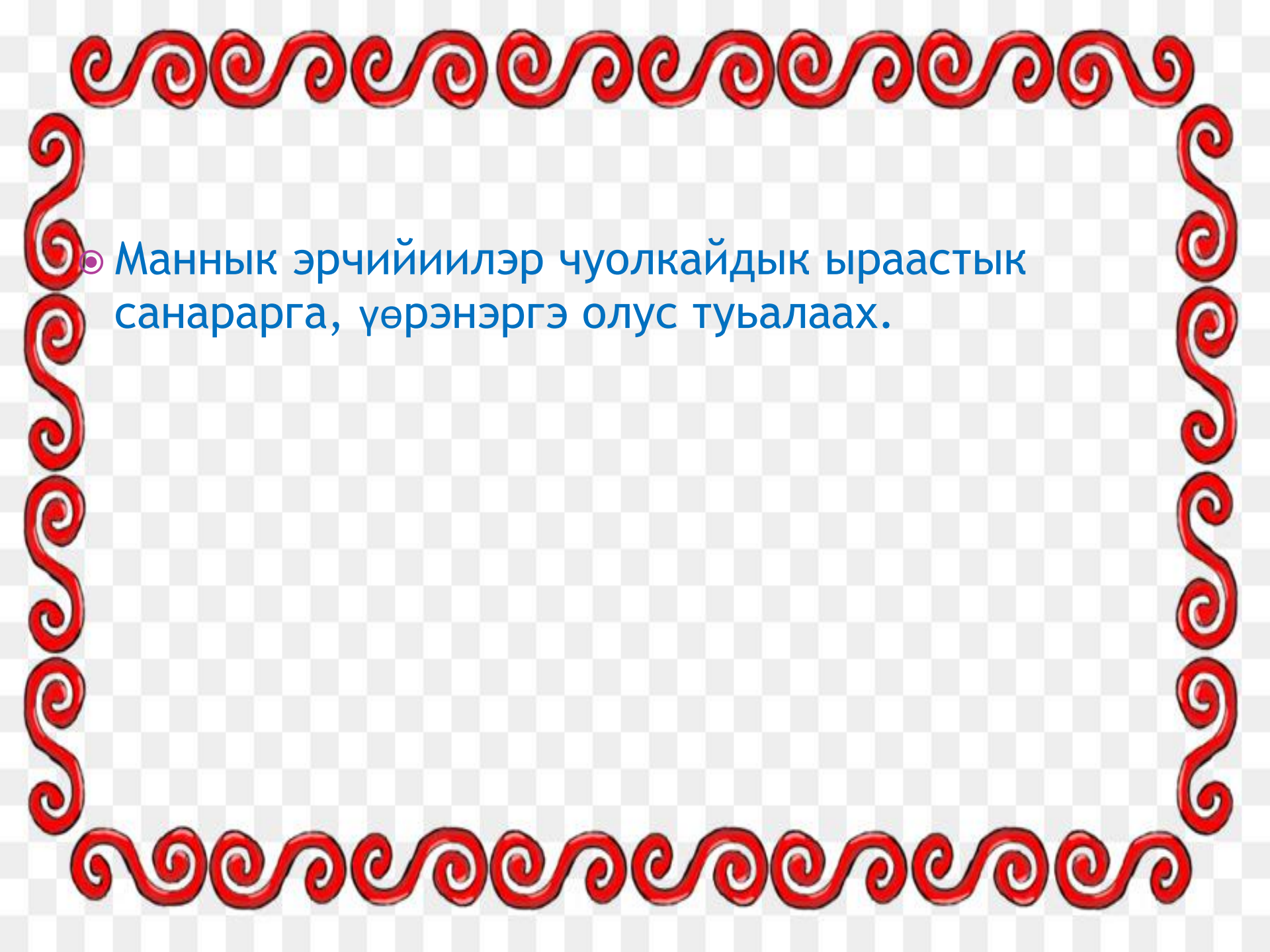
◉ Бэрээдэгэ суох оѡо туьунан уо.да.а.

○ Оџо дьоџурун сайыннырыы оруола-
чабырџах.

○ Чабырџаџы хоџоон курдук
ааџан, ыллаан, араастык хамсанан, сирэй-
харах туттан толоруохтааххын , ол иџин
уустук, киџиттэн туспа дьоџуру, сатабылы
эрэйэр.

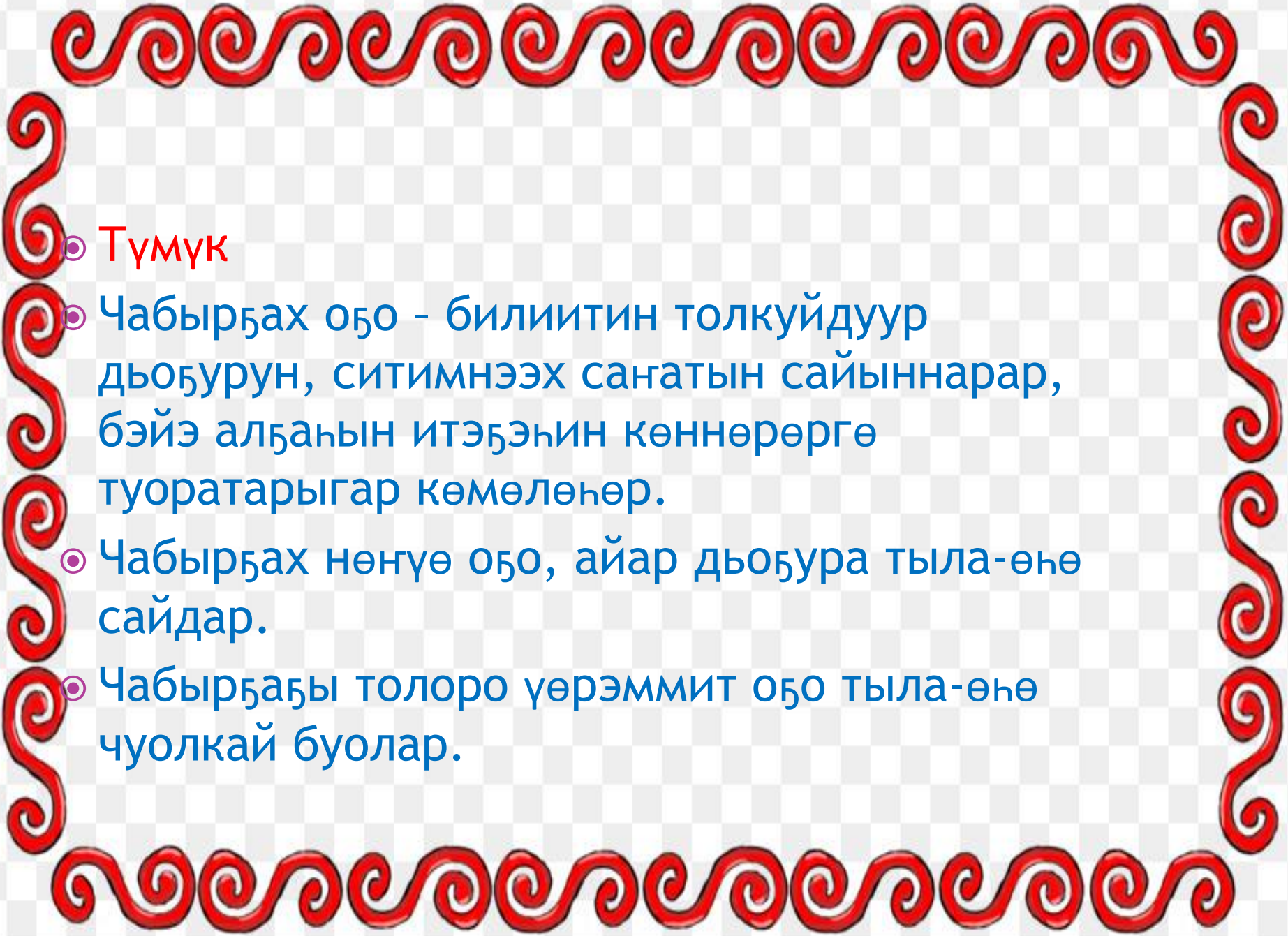
○ Тылы эрчийи тылы айах иџигэр
үөџэ, аллараа токурутуу, ыстааџын, уџа,
ханаџ хамсатыы , тылы бэлэс диэки
иџирдьэ аџџыы

• Маннык эрчийиилэр чуолкайдык ыраастык санарарга, үөрэнэргэ олус туьалаах.

ИИТЭР-ҮӨРЭТЭР ҮЛЭ БЫЛААНА

Бйдар	Үлэ корунэ	Ис хобооно
Алтынны	Бэйэни билиһиннэри	Сизэр-майгы –жанр нөкүө билси.
Сэтинны	Тыл оонньуулар	- Бэһиэлэй дорбоонор
Ахсынны	Ахсаан чабырбабын билиһиннэри	-ахсаан чабырбабын нөкүө ,оонньуулар таайыылар
Тохсунньу	Чабырбах- саха норуотун тылынан саамай сытыы сатиристическай формата- диэн ойдобулу биэри.	Чабырбахтары билиһиннэри, этэргэ уорэни, холонуу. Чабырбабы оҕо сыанаба тахсан лабырбаччы, араастаан туттан-хаптан ис хобоону толоруу.
Олунньу	Сизэр –майгы жанрын	Эрчиллии ,толоруу, хамсаныы.Оруолунан толорон оонньуу.
Кулун тутар	Оьоохай-фольклор сурун корунэ буоларын оҕолорго ойдобулу биэри, билиһиннэри.	Орто болох оҕолоругар оьоохай хаамыытын толорорго, оьоохай тылын утуктэн ыллыырга, оьоокайы табаарарга уорэтии,холонуу.
Муус устар	Норуот ырыата.	Оҕолорго норуот ырыатын билиһиннэри- « Оьоор ункуутэ», « Оҕо- оҕо эрдэххэ».
Ыам ыйа	Оҕо ыһаа	Ула тумугэ-нэһилиэккэ тахсыы. күрэхтэргэ кыттыы.

• Түмүк

• Чабырбах оџо - билиитин толкуйдуур дьоџурун, ситимнээх санатын сайынналар, бэйэ алџаһын итэџэһин көннөрөргө туоратарыгар көмөлөнөр.

• Чабырбах нөнүө оџо, айар дьоџура тыла-өһө сайдар.

• Чабырџаџы толоро үөрэммит оџо тыла-өһө чуолкай буолар.

ТУҢАНЫЛЛЫБЫТ ЛИТЕРАТУРА

1. Моисеева Д.Е. “Норуот тылынан уус-уран айымньыта оҕону иитиигэ оруола” - Народное образование Якутии - 3/98
2. Матахова М.Н. “Алаа харах, анаар кулгаах” “Ситим”- 1992 с.
3. Скрябина А.Д. “Чабырбаҕы үөрэтии ньыма”- “Ситим”-1994.

ОБОЛОР СИТИЙИЛЭРЭ

- Региональнай НПК Тыл бараммат баай.
 - Номинация Лучший образ - Алексеева Дайаана
 - Номинация лучший исполнитель Чыыбы-чаабы чабырбах өйтөн аабыы -Черепанова Омалия

РЕСПУБЛИКАНСКОЙ КУРЭХ

- Павлов Ян
 - Чемчоев Алгыс
 - Спиридонов Руслан
- Анал аат Бастын
чабырдахсыттар

РЕСПУБЛИКАНСКАЙ КҮРЭХ

- Кононова Уйгулаана
- Иванова Таяна
- Чемчоев Алгыс
- Максимова Аэлита
- Лепчикова Диана.

РЕСПУБЛИКАНСКАЙ КҮРЭХ

- Герасимова Диана
- Михайлова Таяна
- Иванова Таяна
- Лепчикова Диана
- Спиридонов Руслан

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ КУРЭХ

- Павлов Ян
- Лепчикова Диана
- Лепчиков Ньургун
- Ноговицына Анна

БОЛҖОМТОҖУТ ИҢИН
БАҢЫЫБАЛАРЫН